

Upravništvo, Ljubljana, Pucnijska ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Insertni oddetek Ljubljana, Pucnijska ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23
Podružnica Nove mesto: Ljubljanska cesta 42
Iskričica zastopstvo, za oglaševanje in izdajanje: UPI S. A. MILANO

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti. Cor. Post. No 11-5118

JUTR

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lr 18.—,
za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Ju-
trons« Lr 36.50.

Uredništvo:
Ljubljana, Pucnijska ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisi se ne vračajo.

Neue starke Angriffe der Sowjets abgewiesen

Unsere Truppen behaupten ihre Stellungen — Drei Zerstörer, zwei U-Boote und fünf Schiffe von deutschen U-Booten versenkt

Aus dem Führerhauptquartier, 17. Jan. DNE. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Nordöstlich Kertsch und nordwestlich Kirovograd setzten die Bolschewisten ihre heftigen Angriffe fort. Verbände des Heeres und der Waffen-SS verteidigten alle Durchbruchversuche und schossen in den beiden letzten Tagen 81 feindliche Panzer ab.

Westlich Retschiza trafen die Sowjets nach heftiger Artillerievorbereitung mit starken Kräften zum Angriff an. In schweren wechselvollen Kämpfen behaupteten unsere Truppen ihre Stellungen. Einige Einbrüche wurden beseitigt oder abgelenkt.

Südöstlich Witebsk scheiterten erneute Angriffe der Bolschewisten am zähen Widerstand unserer Truppen.

Nordwestlich und nördlich Nowel warf der Feind neue Verbände in den Kampf. Seine während des ganzen Tages geführten Angriffe brachen unter hohen Verlusten für ihn zusammen.

Nördlich des Ilmenses im Raum süd-

lich Leningrad und südlich Oranienbaum griffen die Bolschewisten mit wachsender Heftigkeit an. Ihre Durchbruchversuche wurden auch hier in erbitterten Kämpfen vereitelt und dabei allein südlich Oranienbaum 26 sowjetische Panzer vernichtet.

An der süditalienischen Front liess die Kampftätigkeit im Abschnitt westlich und nordwestlich Cervaro vorübergehend nach. Örtliche Vorstöße des Feindes wurden abgewiesen.

Ein Angriff nordamerikanischer Bomber richtete sich am 16. Januar gegen das südliche Reichsgebiet. In Klagenfurt entstanden Gebäudeschäden und Personenverluste. Durch Luftverteidigungskräfte wurden bei diesem Angriff sowie über dem italienischen Raum 18 feindliche Flugzeuge, in der Mehrzahl Bomber, abgeschossen.

Deutsche Unterseeboote versenkten im Nordatlantik, im Mittelmeer und im Schwarzen Meer fünf Schiffe mit 36.000 BRT, drei Zerstörer und zwei Unterseeboote. Drei weitere Schiffe wurden torpediert und zwei feindliche Flugzeuge abgeschossen.

Nemška in evropska svoboda duha

Govor državnega vodje Rosenbergja v Pragi

Praga, 16. jan. DNE. V Nemškem gledališču v Pragi sta urad Rosenberg ter pokrajinsko vodstvo sudetskich dežel priredila v prisotnosti vodilnih zastopnikov narodnosocijalistične stranke, nemških državnih oblasti in vojske ter ob osebni navzočnosti državnega vodje Alfreda Rosenberga, državnega ministra, višjega skupinskega vodje SS K. H. Franka, pokrajinskega vodje in državnega namestnika Konrada Henleina ter vojaškega pooblaščenca pri protektoratu, generala oklopnih čet Schada, državno proslavo svetovno nazorske slavnosti »Svoboda duha«. Besede Friedricha Schillerja so govorile o nemški veličini. Zvokom suite v d-duru, delu Johanna Sebastiana Bacha je sledilo izpričanje pripadnosti k svobodi duha ter skupna pesem »Le svobodi pripada naše življenje«.

Nato je govoril državni vodja Alfred Rosenberg, ki je na prepričljiv način označil nemško in evropsko duševno svobodo ter je obenem uničujoče obračunal s sovražniki Reicha in Evrope, ki razširjajo po svetu propagando, da hočejo osvoboditi našo celino diktature ter ji prinesiti svobodo. V uvodu je pojasnil Alfred Rosenberg vprašanje, v kakem obsegu sploh lahko govorimo o svobodi volje in duha, in kaj te besede pomenijo. Vsi smo najbrž edini, da absolutne svobode v življenju ni in je ne more biti. Vsaka državna suverenost je utemeljena zaradi sosedov in nasprotnikov. V 19. stoletju pa so se prav one sile, ki nas hočejo »osvoboditi«, trudile, da bi šle z nakopičenjem zblata in denarja preko vseh, samo po sebi umevnih pravic narodov, kakor se to ni zgodilo še nikoli doslej v zgodovini. Kričeče nasprotje v svetovni zgodovini je, da skušajo pri zaslepljenih množicah uveljaviti poizkus svetovnega izkoriščanja s pomočjo krinke.

V svojem stališču, ki ga je zavzel o praktičnih posledicah idej svobode, je opozoril državni vodja na najneposrednejše udejstvovanje človeka na zemlji, na kmetičko delo, kjer narava vsiljuje svoj ritem. Gospodarstvo je določilo določena obdobja dela ter je vsak pripravljen sprejeti take omejitve v smislu jasno opredeljenega načina življenja. Zedinjene države so na pr. izumiteljce tako zvanega tekočega traka, namreč mehanizirane kontrole dela nad milijoni ljudi, ki ima za posledico ogromen kapitalističen kolektivizem. Razvoj 19. stoletja je prinesel proletarski kolektivizem v smislu marksizma. Razrednemu boju od zgoraj se je pridružil še razredni boj od spodaj, kapitalistični internacionalni je prišla s proletarska internacionala. Tako zvana svoboda gospodarstva se je razodevala in izpričala, obupan odgovor zatiranih pa je bil slav s. To pa ni bila več resnična svoboda igra pošteno delujočih sil, temveč kolektivni pojav, ki ni imel s svobodo nič več skupnega. Kdor zasleduje zrodovno idejo svobode v dobi zdovitstva, liberalizma in prostozidarstva, bo ugotovil, da je liberalna država nesposobna za zagotovitev svobode, ker se je sama zaradi gospodarskih interesov privatizirala ter si je s tem izgrala moč za izvršitev takih sklepov.

»Razvoj od neomejene gospodarske samostojnosti do gospodarske tiranije«, je nadaljeval državni vodja Rosenberg, »od površnih deklaracij svobode do ogromnih kolektivističnih trstov in koncernov pa mora — to je masševanje organskega življenja — privedi do nadaljnje kopičenja, do neverjete revščine milijonov in končno do zloma. Tu nastane pojem največje nevarnosti za liberalno idejo svobode. Ker so nesposobne, da bi resnično gojile in obdelovale najbogatejša življenjska področja, liberalistične države vedno iščejo novih držav, ki imajo surovine, da bi jih izkoriščale, obenem pa seveda tudi tržišča, ker obubožani milijoni v lastni dobi končno nimajo več nobene kupne moči. In ako se narodni tem izkoriščevalnim načrtom prostovoljno ne pokore, potem pride doba vojne in socialnih revolucij. Primer nam nudi sedanja svetovna vojna. Zedinjene države so se udeležile svetovnega tekmovalstva, one so ga podpihovale, da bi s sklicevanjem na državne interese in na patriotizem odvrgle pozornost od notranjopolitičnih konfliktov in vedno bolj naraščajoče korupcije. Marksizem tozadevno ni nič drugega kakor obrnjen kapitalizem. Zaradi tega svetovni kapitalizem in boljševiška svetovna revolucija v svojem najglobljem bistvu nista n'kaka svetovnonazorska nasprotnika, temveč dve tekmeci tekmeča. Simbolično za to medsebojno povezanost je svetovno židovstvo, ki predstavlja na obeh straneh glavno gonilno silo, v upanju, da bo v tem svetov-

nem konfliktu na vsak način izšlo kot zmagovalce.

Kljub vsem navidezno upravičenim upom svetovnih parazitov je v srcu Evrope zrasel ljudski državni nazor za narodnosocialističnim obeležjem ter je prvič zavestno proglasil svobodo vsega naroda, brez odvisnosti od gospodarskih ali proletarskih posebnih interesov, da bi nato v okviru te znova vzpostavljene narave zagotovil svobodo posameznika. Le interesi ljudstva ter narodno gospodarstvo velike skupnosti so tu odločilni. V okviru teh zakonov se potem razvija tekmovalnost in s tem smer k splošni kakovosti. Filozofsko gledano lahko rečemo: »Liberalizem je videl le abstraktni jaz, ločen od rase, naroda in izročila, komunizem je videl le kolektivnost, namreč brezoblično kvantitativno gmoto, ki jo je mogoče s pomočjo tiranije spraviti v politično akcijo. »Jaze in kolektiv sta simbola propada, ki mu postavlja narodni socializem nasproti osebnost in skupnost; namreč osebnost kot v krvi in zemlji zasidrano, rastočo in nikoli brez vezi obstojajočo delovno silo, ter skupnost, ne kot običajno vsoto nezakorenjenih individualnosti, temveč kot enotnost osebnosti.«

Državni vodja je poudaril, da vodi Nemčijo spoznanje, »da je resnična svoboda stalna realnost, ki pa je odvisna od rase. Politična svoboda odgovarja veličini in delovni moči posameznih narodov, duševna svoboda pa predstavlja priliko tudi za tako zvane majhne narode, ker je neodvisna od kvantitete. S tega stališča moramo pojem nacionalizma, ki se v našem politično razgibanem času razodeva le nazven, pogledati tudi znotraj in ga razumeti kot naznrtaj usmerjeno moč. Ako tako gledamo, so Goethe, Bach in Beethoven največji nacionalisti. S to odločilno spremembo, da namreč nacionalizem ni le od zunaj branjena ali napadajoča sila, temveč najgloblje svobodno, kulturno ustvarjajoče udejstvovanje kakega naroda, spoznamo, da je bilo pravilno, ako je narodni socializem prevzel s politično silo zaščito te svobode. Anglija in Zedinjene države izjavljajo, da nameravata popolnoma urediti pruskega duha ter tako zvani »nacijski teror«. To pomeni, da hočeta uničiti sile, ki dajejo nemški zgodovini življenje in ki so vstale iz časti kot odpor proti svetovnemu izkoriščanju. Sovjetska zveza ni nikdar pustila nikogar v dvomu, da hoče s pomočjo židovsko-proletarske svetovne revolucije popolnoma zatreti nemški narod. Pod zlaganim plaščem tako zvane proklamacije svobode se vrši torej danes največja vojna proti svobodi indogermanskega duha. Žalostno bi bilo za evropsko mladino, ako bi v tem trenutku ostala nevtralna. V vseh državah je ona najbolj zainteresirana, da ne izgubi v bodočnosti danih ji možnosti, in zato vstopa v fronto svobodnega evropskega duha proti severnoameriško-britanski in sovjetsko-židovski nekulturi. Nemška vojska je danes tudi fronta nemškega in svobodnega evropskega duha. Nemčija se danes bori proti vsem sovražnikom svobode in kulture našega kontinenta.«

Alfred Rosenberg je zaključil svoj govor potem, ko je nakazal kulturne vrednote z opozorilom, da gre danes za svobodo gojit, ustvarjati in izročati naprej nemško in evropsko kulturo. Z obrambo življenja je branjena duša domovine, z domovino svoboda duha, pogoj vse bodoče ustvarjalne sile. Zato vešja za vse Nemce in za vse Evrope, ki so v tej usodni uri douneli svoje svobodo, in to eno geslo: V prah z vsemi sovražniki našega častitljivega, ljubljene evropskega kontinenta.

Mac Arthur ne more izpolniti dane besede

Zeneva, 16. jan. R. Vojaški sodelavec iskega lista »Irish Press« piše, da je ob zlomu ameriškega odpora na Filipinih Mac Arthur širokobesedno dejal: »Ušel sem in se bom zopet vrnil.«

Da bi se te besede Mac Arthura kdaj izpolnile, je zelo malo verjetno, kajti zato je japonski vojni stroj na suhem, na morju in v zraku premočen. V južnovzhodni Aziji napredujejo priprave za že davno nameravano burmansko ofenzivo izredno počasi. Sploh je ne verjetno, da bi zavezniški poizkusili kako večje podjetje proti Burmi, kajti zvezne ceste iz Indije do burmanske meje še daleč niso gotove, medtem ko bi vse operacije, ki bi bile storjene proti Burmi s pomočjo slabih zvez, pomenile zelo veliko tveganje. Razen tega so se izkazale japonske čete v džungelski vojni kot daleč močnejše kakor angleške.

Novi močni sovjetski napadi odbiti

Nemške čete drže svoje postojanke — Nemške podmornice so potopile 3 rušilce, 2 podmornici in 5 parnikov

Führerjev glavni stan, 17. jan. DNE. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja: Severnovzhodno od Kerča in severnozapravno od Kirovgrada so nadaljevali boljševidki hude napade, Oddelki vojske in SS so preprečili vse poizkuse prodorov in so sestrelili v obeh zadnjih dneh 81 sovražnih tankov.

Zapadno od Rečice so prešli boljševidki po hudi topniški pripravi v napad z močnimi silami. V težkih, izpreminjajočih se bojih so ohranile naše čete svoje postojanke. Nekateri vodji so bili očisti in zajezeni. Južnovzhodno od Vitebska so se izjavili ponovni napadi boljševidkov ob žilavem odporu naših čet.

Severnozapadno in severno od Nevelja je vrgel sovražnik v boj nove oddelke. Njegovi napadi, ki jih je vodil ves dan, so padli z velikimi izgubami.

Severno od Ilmenskega jezera na področju južno od Leningrada in južno od Oranienbauma so napadli boljševidki z naraščajočo srditostjo. Njihovi poizkusi prodorov so bili tudi tu v sridih bojih preprečeni in je bilo uničeno 26 sovjetskih tankov samo južno od Oranienbauma.

Na južnootalijanskem bojišču je bojno delovanje začelo popustiti v odseku zapadno in severozapadno od Cervara. Krajevni sunki sovražnika so bili odbiti.

Napad severnoameriških bombnikov je bil usmerjen 16. januarja na južno ozemlje države. V Celovcu je bila povzročena škoda na poslopih in osebne žrtve. Protiletalska obramba je pri tem napadu kakor tudi nad italijanskim ozemljem sestro-

bila 18 sovražnih letal, po večini bombnikov.

Nemške podmornice so potopile na severnem Atlantiku, na Sredozemskem morju in na črnem morju 5 ladij s 38.500 brr., 3 rušilce in 2 podmornici. Tri nadaljevalje ladje so bile torpedirane in sestreljeni 2 sovražni letali.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 16. jan. R. Današnje finsko vojno poročilo javlja:

Pri Rukajarviu je sovražna skupina kakih 500 mož po močnem obstreljevanju z minami papadla v jutranji zori neko naše oporišče v laponski divjini. Po silovitih bojih, ki so trajali ves dan, se je moral sovražnik z občutnim izgubami umakniti.

Tudi v ostalih odsekih vzhodnega bojišča so odbile naše čete več močnejših sovražnih udarnih skupin.

Na ožiri Maaseksae je naša udarna skupina vdrila v sovražne postojanke, v katerih je uničila dva stanovanjska bunkerja in zadala sovražniku zelo velike izgube.

Z zračnega in s pomorskega bojišča ni nikakih vesti.

Helsinki, 17. jan. R. Današnje finsko vojno poročilo se glasi: Na Karelski ožini pomekod izvidniško delovanje. Na severnem delu vzhodnega bojišča so bile znane preglede močnejše sovražnikove ujarne skupine, ki so se približale našim postojankam. Z ostalih bojišč ni nič novega.

Junaška dejanja nemških vojakov

Berlin, 17. jan. DNE. V celotni sliki težkih bojev na vzhodnem bojišču se vedno znova prav posebno pokažejo dejanja nekaterih divizij, čet, skupin ali celo posameznih mož.

Severnozapadno od Vitebska so napadli boljševidki v zadnjih dneh v odseku neke meklenburške pehotne divizije. Podprti so bili s tanki in z bojnimi letali in so neprestano napadali. Pred boljševidskim napadom je sovražnik sestrelil na nemške postojanke nad 15.000 topovskih izstrelkov vseh kalibrov, kljub veliki uporabi ljudi in materiala pa je boljševidsko uspešno napraviti le nekaj nepomembnih vdorov, ki so bili očisti s takojšnjim protisunkom. Izmed 35 sovjetskih oklopnikov je bilo samo na tem mestu uničenih 19 bojnih voz. Tri so uničili nemški grenadirji v borbi iz bližine. Pehotno orožje je sestrelilo tudi 2 boljševidska bojna letalca. Pri teh bojih se je posebno odlikovala četa, ki je bila nekaj časa obkoljena. S protisunkom je uničil podporničnik te čete skupno s 25 grenadirji vpadlega sovražnika ter je vzpostavil glavno bojno črto.

Na nekem drugem mestu istega divizijskega odseka je pustil grenadirski major s svojimi vojski »sovražnik oklopnikom, da so šli mimo njih, ter je nato v silovitih bojih iz bližine očisti gozdno področje, dočim je sovjetske bojne vozove v globini glavne bojne črte uničilo nemško težko orožje. Postojanke sosedne divizije je napadlo kakih pet sovjetskih strelskih divizij in več oklopnih brigad, bile pa so krvavo odbite in so morale končno vsled velikih izgub ustaviti napade. Glavno zaslugu pri tem uspehu je imelo nemško topništvo, ki je skupno s strmoglavnimi letali odločilno oslabilo sovražnika.

Na južnem delu bojišča, na področju Berdiceva, je naletel 20članski udarni vod nekega oklopniskega polka na močne sile sovražnika in na njegove izgrajene postojanke. Vodja napadalnega oddelka, ki je imel na razpolago 3 lahke strojnice, je razdelil svoje grenadirje na dve skupini, ki so obšle boljševidke z leve in desne, potem pa je zapovedal nepričakovan napad. Ogenj je bil tako točen, da so boljševidki naglo zapustili postojanke. Sovražnik je izgubil 40 padlih in mnogo orožja, med tem 23 avtomatskih pištol.

Na nekem drugem mestu na istem bojišču so dobili oklopniki grenadirji nalogo ščititi baterijo havbe, ki se je namestila na robu neke vasi. V ogrorjenih bojih so vdrli neke noči trije sovjetski tanki v vas, da bi uničili nemško baterijo. Ko se je prvi oklopnik blizal nemskim grenadirjem in silovito streljal, je ustrelil vojak NLSchack iz razdalje 20 metrov v stolp sovražnega tanka, ki je takoj eksplodiral, ker je bila verjetno zaleta municija. Naslednji strel na drugi oklopnik je razbil temu gosonice in ga je onesposobil za kretanje. Sovjetska posadka je bila z dimom prikrita, da je zapustila tank, ki je bil potem razbit. Tretji oklopnik se je nato obrnil in izginil. Pogumno dejanje vojaka je omogočilo pravočasno zamenjanje prostora baterije, ki se je zato lahko umaknila topniškim in oklepniškim napadom sovražnika.

Hude ameriške izgube v Italiji

Berlin, 16. jan. A. Na južnem italijanskem bojišču so nemške prednje straže odbile pri Cervaru, severno od ceste Napele—Cassino—Rim, ponovne severnoameriške napade. Sovražnik je 13. januarja napadel vzdolž gorske ceste, ki vodi preko Monna Casale v San Biagio. Njegovi sunki so bili ustavljeni na pomočjih ter v bližini krajev Cardito in Cupido. Tudi severno in južno od gorske ceste so se izjavili sovražni napadi. Izgube Amerikanov v tem odseku so bile izredno velike.

Na levem krilu južnootalijanskega bojišča so uničili nemski padalci v drznem udaru 2 težka ameriška oklopnika.

Berlin, 16. jan. R. Na južnem italijanskem bojišču so zažgali nemški bojni letalci 14. januarja s presenetljivim napadom večje ameriške skladišče pogonskih sredstev v bližini Venafra. Tudi nekaj drugih skladišč se je zaradi bombnih zadetkov vnelo. Protiletalsko topni-

je na primer sestrelil kar tri bombnike. Poleg že doslej javljenega števila 40 sestreljenih letal je treba računati z izgubami Britancev pri povratku, ki so jih imeli nad morjem in pa pri pristajanju. Te izgube morajo biti precej visoke, ker je med napadom prišla z zapadne smeri nevihta, ki je s svojimi oblaki in z meglo zelo oteževala razgled.

Uničenje 6 britanskih letal ob Norveški

Berlin, 16. jan. R. V opoldanskih urah 14. januarja je poizkušala štela 12 britanskih torpednih letal napasti cilje ob norveški obali. Nemške sile protiletalske obrambe so preprečile sovražni napad ter uničile 6 napadajočih torpednih letal. Tri izmed njih so zblila takoj startajoča lovška letala, 2 protiletalsko topništvo v sestavi letalstva, zadnjega pa mornariško protiletalsko topništvo.

Bažilov o terorističnem napadu na Sofijo

Sofija, 16. jan. R. Bolgarski ministri predsednik Bažilov je izjavil v radijskem nagovoru, da je povzročil sovražni teroristični napad na bolgarsko prestolnico hudo škodo na solah, bolnišnicah, kulturnih spomenikih in stanovanjih. Bolgarski narod pa bo našel moč, da bo prestal tudi ta preizkus. »Naš bojni duh se bo ojačil v mislih na jutrišnji svetli dan Bolgarije, Vlada«, je zaključil ministriški predsednik, »je v svoji polni zasedbi na svojem mestu in opravlja svojo dolžnost.«

Sofija, 16. jan. R. List »Zora« piše o zadnjem angleški terorističnem napadu na Sofijo: »Komu so koristile porušene hiše in žrtve žena in otrok, starcev in bolnikov, ki so popolnoma nesposobni za vsako vojno? Ali se je nasilni moriški pohlep onih, ki beže z bojišč in puste druge, da se bore zanje? Goreče zgražanje in srd raseta v naših srcih proti Angležem.«

Sofija, 17. jan. R. Vprašanje, kaj je Bolgarija prav za prav zagrešila, da ji danes prinaša smrt in uničevanje, je soglasna vschna uveljavljena v »Zori« in v »Utrus«. Javno pišejo listi: »Mi naj bi sledili poti maršala Badoglija ter poglani svojo deželo v prepad. Tako kakor Italija naj bi uničila svojo čast in napravila samomor. Današnje ovire in preizkušnje, ki nam jih nalagajo, niso tako hude kakor one, ki bi jih bilo pričakovati, ako bi sledili nasvetu sovražnikov. Mi smo premladi in preveč moči poln narod, da bi izvršili samomor. Nikoli ne bomo dopustili, da bi morali vsled svojega onegašenja nekega dne z občutki prezira gledati v preteklost, ako bi se omenilo ime Bolgarije. Zgodovina daje vsakemu to, kar zasluži. »Zora« poudarja ob koncu svojega članka dokazano moralno odpornost Bolgarije, ki je preprečena, da teror in nepravilnost ne moreti biti ustvaritelja bodočega sveta, temveč so to lahko, edino le duševne sile kakega naroda, ki izvirajo iz njegove nacionalne enotnosti.

Madrid, 16. jan. R. »Ako so mislili zavezniške« pše sofijski dopisnik »Arribe«, Cervara, »da bodo s terorističnimi napadi ponižali Bolgarijo, so se temeljito zmotili. Bolgarski narod ne bo zaradi teh letal, napadov na svojo prestolnico, v kateri ni mogoče zadeti nikakih industrijsko niti vojaško važnih naprav, niti najmanj postal nervozen.«

Katastrofalen potres v Argentini

Mesto San Juan popolnoma porušeno. Tisoči mrtvih in ranjenih

Buenos Aires, 17. jan. R. Težak potres, ki so ga občutili v vsej Argentini, je v soboto zvečer okrog 21. poškodoval gorsko pokrajino San Juan ob vzhodni Kordiljerov. Vse zveze so prekinjene.

Po dosedanjih vesteh je v glavnem mestu San Juanu in bližnjih krajih uničenih mnogo hiš. Prvo po polnoči izdano uradno poročilo govori o številnih smrtnih žrtvah. Druge pokrajine niso bile prizadete. Vlada je takoj dala na razpolago vsa sredstva za prvo pomoč. 20 vojnih letal z zbiravili in s cepili je odletelo v San Juan.

Buenos Aires, 17. jan. R. Vsa Argentina je v znamenju obupa in žalosti zaradi potresne katastrofe, ki je zadela San Juan, glavno mejo istoimenske pokrajine. Iz doslej dospelih poročil je razvidno, da je nesreča mnogo večja, kakor so prvotno domnevali. Uradno poročajo, da je porušeni 90% hiš, med njimi vlažna poslopja, katedrala in mnoge cerkve. Vse javno poslovanje je prekinjeno, mesto je brez elektrike, vode in plina.

Nedeljski večerni listi v Buenos Airesu pišejo o 1000 mrtvih. »Critica« govori celo o 3.500 mrtvih ter o več kot 7.000 ranjenih. S posebnimi vlaki je doslej prišlo v Mendoza že 2.000 ranjenec.

Sestanek Churchillja z De Gaullem

Amsterdam, 16. jan. R. Reuter javlja, da se je min. predsednik Churchill preteklo sredo sestal v Marakešu v francoskem Maroku z generalom De Gaullem. Ministriški predsednik je v Marakešu končal svoj odhod po nedavni bolezni. Spremljali so ga njegova žena, lord Beaverbrook, Duff Cooper in njegova žena.

Zeneva, 17. jan. R. Poročila iz Marakeša javljajo o Churchillovi ozdravitvi. Ministriški predsednik se bo že prihodnji teden vrnil v London, vendar bo v Afriki prej še »razčisti nekaj zadev«. Tako se je med drugim sestal v Marakešu z De Gaullem. Ta sestanek imenuje »Times« »sestankom strogo praktičnega značaja«. Jasno je, da sta bila predmet razgovorov »narodni odbor« in »posvetovalna skupščina«.

Madrid, 16. jan. R. Po londonski vesti španskega lista »Ya« je 80-letna grofica Oxfordska izdala senzacionalno knjigo, v kateri popolnoma svobodno podaja svoja mnenja o vodilnih angleških osebnostih. V knjigi »Off the Record« pravi, da ima Churchill to napako, da bolj ljubi vojno kakor mir. Tako je ustvarjen, da »sploh ne more razumeti lepote miroljubnega življenja narodov«.

Novi japonski letalski uspehi

Tokio, 15. jan. R. Po poročilu japonskega glavnega stana so Američani 14. januarja napadli s 160 letali Rahaul, pri čemer so izgubili 65 letal, 18 pa se verjetno. Japonci so izgubili samo tri letala.

Tokio, 15. jan. R. V noči na 14. januar so po poročilu japonskega glavnega stana japonski mornariški bombniki napadli sovražnikove postojanke pri Torokini, Pointu in Mundi. Zadata so bila letališča, taborišča in skladišča. Pri Trokini so nastali na treh mestih veliki požari, pri Mundi pa na desetih. Eno japonsko letalo se ni vrnilo.

Bangkok, 15. jan. R. Kakor se v New Delhiju uradno objavlja, so japonska letala v četrtek zvečer bombardirala Vizagapatam, luko na vzhodni obali Indije sredi poto med Kalkuto in Madrasom.

Tokio, 16. jan. R. Japonski glavni stan je v nedeljo popoldne javil o velikem, presenetljivem napadu japonskega letalstva na sovražna oporišča na Novi Gvineji in sicer v bližini zaliva Finsh. Letališča in vojaške naprave v krajih Mimbab, Maravasa in Temb so bila hudo poškodovana. Razen tega so japonski padalci sestrelili 6 letal, na tleh pa so jih poškodovali 34. Vsa japonska letala so se vrnila.

Zimska pomoč in Rdeča pomoč

Da komunistom Zimska pomoč ne ugađa, je popolnoma razumljivo. Komunisti hočejo izkazati čim večjo bedo in nesrečo, Zimska pomoč pa hoče bedo in nesrečo lajšati. Komunisti hočejo povzročiti med ljudmi čim večje nezadovoljstvo, medsebojno nezauznanost in zagrenjenost, Zimska pomoč vrača onim, ki so brez lastne krivde padli v nesrečo, zaupanje v sorojaka, vero v človeško vzajemnost, pogum in voljo do življenja. Zimska pomoč na ta način onemogoča ali vsaj silno otežkoča komunistično propagando.

Zato je kar v redu in prav, da so komunisti začeli proti Zimski pomoči hudo goniti. Predstavljajte si samo, kaj bi bilo, če bi začel na pr. »Slovenski poročevalec« Zimsko pomoč hvaliti! Potem bi jo komunisti res utegnili upropasti, saj bi ji naravno in človeško čuteči ljudje ne mogli več zaupati. Zmerom rado kaj ostane na tleh, če te lump, ropar, požigalec ali morilec pohvali. Zmerom ostane vprašanje, kaj sta imela skupaj. Ta nevarnost sedaj za Zimsko pomoč opade, ko jo je začel ves propagandni aparat OF strupeno napadati. Najboljši dokaz je to, da je Zimska pomoč na prvi poti, in hvaljena je lahko za to, da komunistom in njihovim simpatizerjem bolj, kot čim bi od njih dobila se tako veliko, magari milijonsko vsoto.

Toda tudi druga stran lista se je s tem odprla: podpiranje komunističnih družin in simpatizerjev po Zimski pomoči in dru-

gih naših dobrotelnih ustanovah od Pokrajinskega podpornega zavoda, pa preko VI. oddelka pokrajinske uprave in Skofjske dobrotelne pisarne tja do Rdečega križa. Upravičena je zahteva, naj vse te ustanove skrbno pazijo, kolikor tega že ne delajo, koga vse podpirajo. Komunisti in simpatizerji napadajo Zimsko pomoč in se bore proti njej. Oni imajo svojo lastno »Rdečo pomoč«. Pri tej nihče ne dobi podpore, kdor ni komunist ali vsaj odločen simpatizer. Bilo bi smešno in obenem krivično, če bi isti ljudje dobivali podpore tudi od Zimske pomoči ali drugih podpornih akcij, torej od ustanov, ki jih sami na vsi moč napadajo in blatijo. Prav tako ne more nihče zagovarjati, da bi te ustanove podpirale komunistične ali simpatizerske družine, katerih svojci morijo nedolžne slovenske ljudi in uničujejo slovensko narodno premoženje. Umetna je zahteva, naj se to ne dogaja več, če se še kje.

Zdaj so računi jasni: rdečkarji — komunisti in njihovi simpatizerji, ki »Rdečo pomoč« posteni, vredni in potrebni prisilici k Zimski pomoči in drugim od oblasti prizanim dobrotelnim ustanovam!

»Dobrotelniki«, ki z Zimsko pomočjo ne simpatizirajo, naj pač odklonijo prispevke tej ustanovi s pripombo, da morajo dati rdeči pomoči! Potem bodo računi jasni tudi s te strani. K.

Pravice in dolžnosti rumunskega naroda

Bukarešta, 17. jan. R. Ob zaključku izvolitve škofov v rumunski pravoslavni cerkvi je namestnik rumunskega min. predsednika profesor Mihail Antonescu imel govor, v katerem je označil tesno povezanost pravoslavne cerkve z usodo rumunskega naroda in je v zvezi s tem opozoril na pomen izvolitve novega besedarskega škofa. Izjavil je: »V Besarabiji, na tleh vzhoda, ki so naša tla in tla krščanske cerkve, mora tudi oltar pravoslavne cerkve, ki jo tako pravilno označujemo kot mater rumunskega življenja, ojačati in zaščititi naše pravice, kakaj Besarabija je le naša zemlja. Kdor pa trka na njene zidove, ta trka tudi na vidne in nevidne zidove Evrope. V socialnih in političnih pretresljajih, ki jih doživlja danes star cel kontinent, smo mnenja, da je naš narod narod kmetov ter da se naš vojaki, ki ščitijo naša tla in našo cerkev, pri tem opirajo na naše rumunsko prepričanje o pravici zasebne lastnine.

Spremembe v turškem generalnem štabu

Carigrad, 16. jan. R. Na mesto generala Kasima Orhaja, ki je bil imenovan za šefa turškega generalnega štaba, je bil za namestnika šefa generalnega štaba imenovan general Omurta.

Japonski ukrepi za varstvo pred letalskimi napadi

Tokio, 16. jan. R. V okviru novega zakona o protiletalski zaščiti, ki določa predvsem možnost izselitve prebivalstva iz velenosti, se japonska vlada trenutno bavi z izvršilnimi določbami za ta zakon, finančno ministrstvo pa pripravlja načrte za kritje izselitvenih stroškov.

Nov minister svobodne Indije

Tokio, 16. jan. R. Z bojišča v Burmi javljajo: Načelnik začasne vlade svobodne Indije Subhas Chandra Bose je imenovan dosedanjega predsednika evropskega odbora za indijsko samostojnost Sethija Nambaryja za ministra brez listnice v svoji vladi. Novi indijski minister je naslednik podpolkovnika H. B. Jekane, ki je bil imenovan za predsednika pripravljalega odbora za prevzem prvega svobodnega indijskega ozemlja, Andamantskih in Nikobarskih otokov.

Nezadostna oskrba s premogom v Ameriki

Amsterdam, 16. jan. R. Ameriški notranji minister Harold Ickes je izjavil po vesti angleške poročevalske službe, da je vprašanje preskrbe s premogom v Ameriki še vedno zelo resno in da bo treba najti novih načinov za zvišanje premogovne proizvodnje.

Razširjenje epidemije legarja v Neaplju

Stockholm, 14. jan. R. Po Reuterjevem poročilu iz Kaira je bilo v glavnem stanu ameriške armade na Srednjem vzhodu objavljeno, da je izbruhnila v Neaplju epidemija legarja, ki je enaka 50 kratnemu obsegu epidemije v oktobru. Objava se opira na izjavo brigadnega generala Leona A. Foxa, ki se je pravkar vrnil iz cone legarja v Italiji in na Srednjem vzhodu. Fox je izjavil: »Neapelj je resno ogrožen in moramo pričakovati, da se bo nevarnost razširila tudi na južno Italijo.«

Sodelovanje arabskih dežel

Mersina, 15. jan. R. Sirijski zunanji minister Mardam bej je po svoji vrnitvi iz Bagdada, kjer se je mudil na čelu odposlanstva, ki se je pogajalo o enotnem nastopu, izjavil novinarjem, da bo v kakšnih štirinajstih dneh odpotoval v Saudovo Arabijo, da bi se s kraljem Ibn Saudom razgovarjal o isti zadevi. Minister je dejal, da njegov obisk v Bagdadu ni le ojačal prijateljskih in bratskih vezi med Sirijo in Irakom, temveč je prinesel tudi mnoge rešitve za težavna gospodarska vprašanja.

Naročite se na „DOBRO KNJIGO“!

Naročite se na »DOBRO KNJIGO«, če se niste naročili! V zbirki izide vsak mesec en roman, mesečna naročnina pa znaša:

a) za naročnike, ki so obenem naročniki »Jutra«, »Slovenskega naroda« ali »Domovine«, 10.— lir za broširano in 20.— lir za vezano knjigo;

b) za ostale naročnike 11.— lir za broširano in 22.— lir za vezano knjigo.

Naročnike sprejema uprava »Jutra« v Ljubljani, Puceljčeva 5. — Prijavite se lahko tudi njenim inkasantom, izven Ljubljane pa po pošti.

Takna prostost za vloge »Zimske pomoči«

Na podlagi čl. 1. naredbe o upravljanju Ljubljanske pokrajine z dne 20. septembra 1943, št. 4. Službeni list št. 273/86 iz l. 1943. odreja:

Čl. 1. — Prošnje, ki se vlagajo pri pokrajinski socialni ustanovi »Zimska pomoč« za podpore v denarju ali blagu iz njenega sklada, so takse proste.

Čl. 2. — Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu šefa pokrajinske uprave v Ljubljani.

Ljubljana, dne 15. januarja 1944.

Prezident pokrajinske uprave
div. general Rupnik, l. r.

Zimska pomoč

Iz pisarne odbora za »Zimsko pomoč« smo prejeli:

Gospoda, ki je vplačal v soboto 15. t. m. okrog pol 10. v pisarni »Zimske pomoči«, Puceljčeva ul. 9/I, v sobi št. 2 prispevek 2% celoletne najemnine za več najemnikov v znesku ca. 1100 Lir in mu je bila poleg potrdila o vplačilu pomotoma izročena njegova prijava (v duplikatu) s podatki najemnikov, naprošamo, da vrne pisarni »Zimske pomoči« en izvod prijave.

Namesto venca na grob. ge. Anice Kropivnikove poslanja za Zimsko pomoč 100 Lir g. Tominec Milan, sodnik v Ljubljani.

Namesto venca na grob ge. Klum Helene poklanja za Zimsko pomoč 200 Lir g. Goeederer Janez, Miklošičeva 34.

Za informacije glede »Zimske pomoči« kliče: 47-71 (int. 44). Prostori »Zimske pomoči« so v Puceljčevi ulici 9/I levo. Denarne prispevke pošiljajte po čekovnih polnicah na »Pokrajinski podporni zavod — Zimska pomoč — ček, račun 16.580«!

Državno nadzorstvo nad japonsko oboroževalno industrijo

Tokio, 17. jan. R. Pri izvrševanju ukrepov za ojačanje državnega nadzorstva nad vojaško važnimi podjetji je bilo v ponedeljek nadaljnjih 150 japonskih podjetij dvignjenih na stopnjo »oboroževalnih družb«.

V prisotnosti min. predsednika in ministra za municijo Toja, mornariškega ministra in drugih vodilnih osebnosti je bilo na kratki seštevosti sporočeno zastopnikom podjetij, da o prišla pod državno nadzorstvo. Istočasno so jim bila pojasnjena izvršila določila zadevnega zakona.

Ta zakon, ki je postal veljaven 17. decembra l. 1943, se raztega predvsem na letalsko industrijo, na gradnjo orožja in ladij, na težko in lahko kovinsko industrijo, na strojno, kemično in petrolejsko industrijo. V ponedeljek imenovana podjetja morajo sporočiti vladi v 40 dneh osebnosti, ki bo zanje odgovorna, ter bodo nato nadaljevala delo kot poldržavna podjetja. V prihodnjih dneh pričakujejo še več imenovanj za »vojna oboroževalna podjetja«.

Bengalji grazi še hušja lakota

Stockholm, 17. jan. R. Posebni dopisnik londonskega »News Chronicle« poroča iz New Delhija, da kljub rekordni žetvi riža grozi Bengaliji druga lakota, ki bo bržkone še mnogo hušja kakor prva. Dopisnik brzojavlja:

»Pred nekaj tedni izraženo upanje, da je najhušje že prestanto, je izginilo. Vladni načrt za vskladiščenje in razdelitev rekordne žetve ne funkcijonira zaradi zmede v lokalni upravi in nesposobnosti britanske osrednje uprave v Indiji, ki se bavi rajši z ustavnimi dilakcepstvom.

Cene riža, ki so od 40 rupij za maund (82 funtov) padle na 11 in 12 rupij, ko je prišel na trg nov riž, zopet naraščajo. Na črni borzi prodajajo sedaj riž po 22 rupij, za 5 rupij dražje kakor po uradnih cenah.

Vzroki lanske katastrofe so znova očiteni tako v pomanjkanju zaupanja, pri usahlitvi normalnih kanalov, po katerih je prišel riž običajno na trg, kakor v pomanjkanju reda in poštenosti, ki se je ponekod že pojavilo in iz katerega se da sklepati, da pridelovalci in potrošniki v enaki meri verijo.

Reveži z dežele, ki so v desetstičih prihajali v Kalkuto, da bi tam kaj med lakoto dobili hrano, in ki so se po žetvi zopet vrnili domov v svoje vasi, se sedaj znova selijo v velenosti.«

Kratke vesti iz vsega sveta

Madrid, 16. jan. R. Reševalna dela pri 8-nadstropni stavbi, ki se je še med gradnjo porušila in pokopala pod seboj 200 delavcev, so končana. Skupno je bilo izkopanih 16 mrtvih in 85 deloma življenjsko nevarno ranjenih delavcev. Arhitekti, ki je odgovoren za to gradnjo, so zapli.

Tokio, 16. jan. R. Minister za poljedelstvo in trgovino je izjavil, da bo ostal do sedanjih obrok riža na Japonskem še zadostno neizpremenjen. Zlasti bo ugodna letina v Maizuriji mnogo pripomogla k temu, da bo Japonska neodvisna od ostalega uvoza iz tujine.

Nanking, 16. jan. R. V nedeljo se je začelo polno zasedanje narodnega gospodarskega sveta, ki mu prisostvujejo finančni, industrijski, prehranjevalni in delovni ministri. Predmet razprav bo tvorilo več kot deset predlogov za izvelbo konkretnega načrta za dvig poljedelske proizvodnje.

Stockholm, 16. jan. R. Ameriško državno tistvo je objavilo, da je nameravana obirna reorganizacija zunanjepolitične službe Zedinjenih držav. Namestniki ministra in višji uradniki ministrstva bodo opreščeni upravnih dolžnosti, tako da bodo večji del svojega časa lahko posvetili zunanjepolitnim vprašanjem. S to reorganizacijo bodo jasneje določena odgovornost in pooblastila. Razen tega bosta ustanovljena dva glavna odbora.

Stockholm, 16. jan. R. Ameriški minister za delo gospa Perkins je izjavila, da je po njenem mnenju doseglja uporaba delovne sile v Zedinjenih državah v vojne namene sedaj svoj vršek. Možno je, da se bo v bodočih mesecih skupno število v vojni industriji zaposlenih delavcev znižalo.

Madrid, 16. jan. R. Do sobote zvečer so rešili 23 žrtev, ki so se ponesrečile pri poruševanju nove osemnadstropne stanovanjske hiše. Boje se, da 14 delavcev, ki so zasuli v kletih, ni več živih.

Gospodarstvo

Nacionalizacija važnih industrijskih podjetij v Italiji

Pred dnevi je Mussolini izdal, kakor poroča »Deutsche Adria Zeitung« zakon o poddržavljenju življenjsko važnih gospodarskih obratov. Podržavljenje se nanaša predvsem na premogovnike, kakor tudi na obrate za proizvajanje električne, hidroelektrične in druge energije. Podržavljen zavod, ki bo v ta namen ustanovljen. Delnice poddržavljenih podjetij bodo spremenjene v državne obveznice. Po zakonu bo vodstvo podjetij socializirano. V poddržavljenih obratih, ki imajo preko 50 zaposlenih delavcev in drugih uslužbencev, bodo zastopniki delavcev kakor tudi tehničnega in trgovskega uradništva sprejeti v obratni svet. Vsak poddržavljeni obrat pa bo osebo vodil poslovodja, ki bo v juridičnem in političnem pogledu odgovoren državi.

Omenjeni tržaški list prinaša h gornjemu zakonu še zanimiv komentar, iz katerega posnemamo naslednje: Medtem ko je narodnosocialistična Nemčija od prvega dne uvedla kontrolo nad gospodarstvom, Italiji v dvajsetih letih od izjavitve Badoglio ni uspelo dočeti izločitve kvarne vplive židovskega liberalističnega kapitalizma. Mussolini je od početka pravilno spoznal potrebo, da država vodi in dirigira gospodarstvo, in je v času abesinske vojne, drugič pa leta 1938, opozoril na nevarnost zidovstva, vendar je zidovstvu skupaj z zavetniki v birokraciji in gospodarstvu uspele ukrepe fašistične vlade več ali manj sabotirati. Eden najbližjih sodelavcev Mussolinija je še v novembur lanskega leta v članku, objavljenem v listu »Völkischer Beobachter«, iznesel Mussolinijevo stališče do tega vprašanja in je med drugim navedel naslednje.

Skupina visokih uradnikov finančnega ministrstva je v prvih letih fašizma podpirala koncentracijo gospodarstva in financ v rokah židovskega framažonstva. Tako je postal Zid Face ministerialni direktor v finančnem ministrstvu. Potem je prišel na površje Zid Jung, ki je bil vrhovni poglavar vseh židovskih verskih občin v Italiji. Ta je postal pozneje finančni minister in je postavil Zida Almansa kot svojega kabinetnega šefa. Takrat je bila kontrola italijanske industrije poverjena Zidu Olivetti, pozneje je postal finančni minister Volpi, moč levantinskih nazorov, čigar zveze z mednarodno židovsko visoko finančno so bile dokumentarino dokazane. Tako je moglo, da je ob uvedbi bančništva v Italiji postal predsednik zavoda »Istituto Mobiliare Italiano« tržaški Zid senator Teodor Mayer. Ko je leta 1938 postal pored židovsko vprašanje, so italijanski židje angažirali ves svoj aparat. Tako so Federzoni, Volpi, Bottai, Ciano, Grandi itd. vse storili, da se prepreči ukrepi proti židom. Čeprav je bilo izrečeno načelo da Zid ne more biti Italijan, je prodro naziranje, da se s krstom lahko spremenijo krsti. Posledica je bila, da je bilo samo v tržaški pokrajini od septembra do decembra 1938 krštenih preko 1000 židov, medtem ko je bilo v vsem 19. stoletju v Italiji krščenih le 300 židov. Ti novi »Italijanci« so sabotali vse vojne ukrepe. Povsod v Italiji so skušali širiti razdor med vojsko in fašistično milico, med stranko in narodom. Njih namen je bil tudi sejati razdor med fašistično Italijo in narodnosocialistično Nemčijo da bi prišlo do preloma osi. Njihovo delovanje je bilo najvidnejše v zimi 1941-1942, židovska centrala Italije s sedežem v Trstu je tročila najbolj razdiralne vesti o razmerah v Nemčiji, o njenem notranjem in vojaškem položaju, ki so jih z veliko naglico zanesli do najmanjše občine.

Sprčo gornjih razmer je razumljivo, da je sedanj. vlad. Mussolinija morala napraviti odločne korake da pride v neposredno last države gospodarska oporišča židov. Mussolinijev korak ne bo samo pripomogel k okrepitevi ukrepov za energično nadjevanje vojne, temveč bo tudi omogočil zbijanje oskrbe vsega italijanskega prebivalstva.

GOSPODARSKE VESTI

= Nemške norme za okenske okvire. Nemški državni gospodarski minister je izdal naredbo, s katero so bile proglašene kot obvezne norme za lesene okenske okvire. Te norme veljajo za lesena okna v delavnica in industrijskih stavbah. V bodoče se smejo v ta namen izdelovati, dobavljati in vzidavati le taka normirana okna. Ze pred enim letom so bile izdane obvezne norme za železna okna. Tudi tu gre za okna, ki se predvsem uporabljajo v industriji. Norme za železna okna pa veljajo tudi, če se taka okna nameščajo v stanovanjskih zgradbah. Ze prej pa so bile izdane norme za lesena okna, ki se uporabljajo pri zaslišanjskih gospodarskih zgradbah. Izkušnje, ki se bodo pokazale pri uporabi teh novih normiranih oken, bodo po vojni merodajne pri izdaji norm za lesena okna trajnih stanovanjskih zgradb.

= Rojstva v Nemčiji so zopet narasla. Nemški državni statistični urad je objavil pregled o gibanju prebivalstva v prvih treh četrtletjih lanskega leta. V tem razdobju se je v Nemčiji (brez priključljivih vzhodnih področij) rodilo 996.000 živih otrok. Medtem ko je število rojstev v letu 1942. občutneje nazadnje, je bilo v prvih devetih mesecih lanskega leta rojenih 42.000 otrok več kakor v istem razdobju prejšnjega leta. V štirih letih od leta 1940. do leta 1943. je znašal primanjkljaj rojstev v primeri s stanjem v zadnjem letu pred vojno 892.000 otrok. To pa je razmeroma malo v primeru s prejšnjo svetovno vojno, ko je bilo rojenih 3 milijone otrok manj.

= Obdavčenje inozemskega kapitala v švic. S 1. januarjem t. l. je v švic. stopil v veljavo nov davek, ki obremenjuje vse dohodke mobilnega kapitala s 15%. Ta davek se imenuje obračunski davek zaradi tega, ker lahko domačini plačilo tega davka prijavijo davčnem oblastvom, da se odbije od rednih davkov. Plačilo obračunskega davka pomeni torej za domače davkoplačevalce davčno dobroimetje. V inozemstvu stanujoči koristniki dohodkov od mobilnega kapitala v švic. pa nimajo te pravice in se jim plačilo obračunskega davka ne poročuna. Novi davek ima predvsem namen preprečiti, da bi se inozemski lastniki naložb kapitala v švic. izognili obdavčenju. Celotni donos tega davka je predviden v višini 150 milijonov švicarskih frankov na leto; od tega zneska bo najbrž odračunano okrog 120 milijonov, tako da bo znašal čisti donos davka za švicarsko državno blagajno okrog 30 milijonov frankov.

= Madžarski narodni dohodek. Madžarski institut za gospodarsko raziskovanje je ugotovil za leto 1942/43 znatno povečanje madžarskega narodnega dohodka, in sicer na 12.46 milijarde pengov. V zadnjem letu pred vojno, to je v letu 1938/39, je znašal madžarski narodni dohodek le 5.2 milijarde pengov, tako da izhaja za leto 1942/43 povečanje za 7.26 milijarde pengov ali za 140%. Deloma je to povečanje pripisati teritorialnim spremembam in povišanju cen, deloma pa je tudi posledica povečane proizvodnje. Navzlic napredujoči industrializaciji ima dežela še vedno pretežno agrarno strukturo. Narodni dohodek, ki izvira iz kmetijske proizvodnje, je znašal v gospodarskem letu 1942/43 4.4 milijarde pengov, dohodek izvirajoč iz industrije in rudarstva, 2.92 milijarde in dohodek iz obrti 1.89 milijarde pengov.

= Repriativacija gospodarskih podjetij v Baltičnih državah. Kmalu po zasedbi baltičskih držav so sovjetska oblastva leta 1940. izvršila razlastitev gospodarskih podjetij, predvsem hišne posesti in tvornice. Po zopetni osvoboditvi teh dežel so nemška oblastva uvedla postopno repriativacijo, ki je že v znatnem obsegu izvršena. Le večja industrijska poljstva so znenkrat ostala pod nemško upravo. Sedaj pa so pričeli tudi taka velika industrijska podjetja vračati bivšim lastnikom. Tako je bilo v Estoniji te dni izročeno bivšim lastnikom prvo veliko industrijsko podjetje, namreč tvornica usnja Union v Revalu.

= Naraščanje angleških vojnih izdatkov. Angleški zakladni minister je te dni objavil podatke o vojnih izdatkih, iz katerih je razvidno, da so v lanskem letu vojni izdatki prvokrat prekorčili znesek 100 milijonov funtov na teden. Povprečno so znašali v preteklem letu 104.5 milijonov funtov na teden. V prvih devetih mesecih proračunskega leta 1943/44 so dosegli skupni državni izdatki 4.23 milijarde funtov, to je za 221 milijonov funtov več kakor v istem razdobju prejšnjega leta. Ker pa so znašali dohodki le 1840 milijonov funtov, je bilo treba ves primanjkljaj v višini 2390 milijonov funtov kriti z natejem posojil.

= Nazadovanje ameriške proizvodnje filmov. Ameriška filmska industrija je v vojni izgubila skoro ves evropski trg in tudi izvoz filmov v druge države se je zmanjšal, kar ni ostalo brez vpliva na celotno ameriško filmsko proizvodnjo. Podatki o celotni proizvodnji v letu 1943 še niso znani, pač pa so v tem pogledu značilne številke, ki jih objavlja dva vodilni filmski družbi. Tako je družba Paramount-Pictures lani izdelala le 18 filmov nasproti 42 filmom v prejšnjem letu, družba Twentieth Century Fox pa je lani izdelala le 35 filmov nasproti 52 filmom v prejšnjem letu.

Zaščita pred letalskimi napadi

V zaklonišču mora biti sledeče orodje:

- 1.) za gašenje (gasilna metla, požarni kavelj, vedra za vodo, zelo se priporoča tudi ročna brigalina);
- 2.) za izkop iz ruševin (lopate, krampi, lomilce, sekire, žage, motike).

Na podstrešju je le pesek z lopato in vodo.

Odstranite železne rešetke s kletnih in pritličnih oknih ali jih vsaj tako preuredite, da se bodo lahko hitro odstranile.

Pitna voda v zaklonišču je važen del opreme. Skrbite za to, da bo voda vsak dan vsaj enkrat menjana in da ostane čista ter užitna. Vedra, napolnjena z vodo, pokrijte!

Pesek in voda za gašenje morajo biti pripravljeni v vsaki hiši. V vsakem nadstropju, v vsakem stanovanju, pesek dobite lahko brezplačno iz deponij, ki so po vsem mestu. Ne pod milo nebo, temveč v zaklonišču morate hiteti ob alarmu. Ali imate ves, kar ob alarmu morate vzeti s seboj v zaklonišče, vedno pripravljeno v primerem kovčegu?

Razgled po svetu

Duce je odpoklical milanskega, bolonjskega in pistojanskega prefekta ter jim povelil nove položaje v notranjem ministrstvu. Prefekti v Varese, Pescari, Vicenzi, Termiju, Anconii in Perugiji so bili odpoklicani ter stavljeni na razpoložanje. V teh pokrajinah so bili imenovani novi vodje pokrajinske uprave.

Bivši ministrski predsednik Andrej Tošev je 10. januarja preminul po hudi srčni bolezni. Tošev je bil ministrski predsednik v letu 1935. Eden njegovih sinov je tačas bolgarski poslanik v Budimpešti.

Iz najnovejšega britansko-ameriškega poročila o izgubah v podmorniški vojni je razvidno, da so Anglo-Američani v letu 1942 izgubili 9.2 milijona ton ladijskega prostora, torej 1.6 milijona več, kakor je bilo javljeno v nemškem uradnem poročilu. To pomeni najmanj 320 ladij, o katerih izgubi se dosedaj ni vedelo.

»Vojaki USA bodo zanesli v domovino govaboče«, tako piše dobesedno v listu »News Week« dr. Kellersberger iz neavstrijskega zdravstvenega urada. Na svetcu je okroglo deset milijonov govabcev, večinoma v Afriki, Aziji, Zahodni Indiji, Mexiki in v srednji Ameriki. V Zedinjenih državah je govabov doma v Texasu, Louisiani in Floridi, toda v glavnem jo bodo prinesli vojaki iz Belgijskega Konga in iz drugih prekomorskih krajev.

Za predsednika zveze finskih časopisnih založnikov je bil večkrat znova izvoljen dosedanj predsednik, prejšnji zunanji minister in lastnik največjega finskega časopisnega koncerna Elias Erkkö, ki je med drugimi lastnik dnevnika »Helsingin Sanomat«.

Kakor poroča »Pueblo« iz Londona, se nagiba angleški tisk po začetnem prevlekel precejšnemu sovjetske zimske ofenzive za zavestniško vojskovanje sedaj k stališču, da uporabi novih boljševiških rezerv ni treba pripisovati prevelikega pomena. Tako izjavlja na primer »Daily Mail«, da ni treba računati z ruskim probojem nemškega bojišča. Nemčija bo ohranila tudi vnaprej svoje bojišče neokrnjeno.

Kronika

* Najstarejši vodja nemških kmetov. V Eichhoffu na Westfalskem je doživel 85. leto starosti kmet Eberhard Schulte, ki stoji že nad 10 let na čelu kmečke organizacije v domačem okraju. Schulte je po starosti drugi najstarejši vodja kmetov v Nemčiji.

* Imenovanja in premestitve novih prefektov v Italiji. Izšel je dekret fašistične republikanske vlade, s katerim je imenovanih več novih prefektov za razne italijanske pokrajine med drugim v Milanu, Bologni, Vareseju, Terniu, Ankoni, Pescari itd. Na ta mesta so bili imenovani v zadnjih mesecih preizkušeni člani fašistične republikanske stranke, večinoma skvadristi.

* Nova repatica. Dne 16. decembra je odkril rumunski astronom prof. Daimca v živalskem krogu Vodnarja nov komet ter sporočil o odkritju mednarodni zvezdarni v Kodanju. V roku treh mesecev je imenovan profesor odkril dva nova komete, za katere gre zasluga bukeštanski zvezdarni.

* Divji rumunski kralj je zapustil Mehiko. Iz Buenos Airesa poročajo, da je bivši rumunski kralj Karol s svojo prijateljico go. Lupescu zapustil Mehiko ter se preselil v San Josee na Costarici, kjer je kupil vilo za 50.000 dolarjev.

* Nesreča dveh otrok na ledu. V občini Zeiltevic blizu Gradca je pri drsanju na ledu utonila 6 letna delevčeva hči Marija Apavnikova. Požrli so jo valovi Mure. Enaka usoda je doletela 11 letnega učenca Karla Handla, ki se je drsal na tenkem ledu Drave pri Ptuj. Handlova brata, ki mu je grozila enaka smrt, je rešil neki delavec s tem, da mu je vrgel rešilno vrv.

* Rusiji grozi lakota. Švicarski listi poročajo, da so sovjetski viri, da grozi nekaterim ruskim predelovalcem lakota. Vzrok tiči v pomanjkanju delovnih moči, ki niso mogle pravočasno pospraviti lanske letine. Še meseca oktobra je bilo žito neumlajeno, ponekod pa je celo ostalo na polju.

Obrezovanje in redčenje sadnega drevja

Letošnja mila zima je zelo ugodna za to delo. Strečno dogano je, da se lahko redči in obreže sadno drevje skozi vso dobo, ko sok v drevju miruje, torej od jeseni, čim listje odpadne, do spomladja, preden se začnejo poganjati. Mnogi strokovnjaki celo priporočajo bolj jesensko in zimsko obrezovanje, kajti sok v drevju se vzhubi posebno v topli zimi že zgodaj (v februarju), ne da bi bilo to na zunanjo zaznavno; če obrežemo prepozno spomladaj, sadno drevje slabimo, ker po nepotrebnem skrčimo, to je, izteka in izpušča sok pri ranah, posebno če jih ne zapremo dobro s cepilno smolo. Vsekakor pa je pozni dovolj časa, da se to važno delo v sadovnjaku opravi temeljito in z vso previdnostjo. Spomladi se nakopiči dovolj drugega dela v vrtu.

Sadnjarsko in vrtnarsko društvo in njegove podružnice v Ljubljani so začele organizirati to delo po ljubljanskih vrtovih, ki so po večini pregozjeni. Priporočajo je pri obrezovanju in redčenju sadnega drevja predvsem novejši švicarski (Oschbergov) način, ki naj v prvi vrsti omogoči soncu in zraku dostop do brstov in popkov, da jih pretvorijo v cvetne in sadne poganjke; kajti posebno v današnjih časih nam ni toliko mar zunanja lepota drevja kakor njegova rodovitnost in donosnost. Ob enem z redčenjem in obrezovanjem pa moramo nuditi sadnemu drevju tudi vso drugo oskrbo; rahliti moramo zemljo, da dobi zrak dostop do korenin, ter mu moramo pravilno in zadostno gnojiti, pa ne samo z dušikom, marveč tudi z apnom, fosforjem in kalijem, ki jih primanjkuje po ljubljanskih vrtovih. In če ne dobimo še to zimo dovolj nadav, bo treba misliti tudi na temeljito zalivanje sadnega drevja, posebno mladega ali rastočega na bolj peščeni zemlji. Razen vsega tega ne smemo pozabiti na zatiranje boleznih in škodljivcev na sadnem drevju.

Člani SVD naj sporočijo čimprej svoje želje in naročila za obrezovanje, precepčenje in redčenje ter skropljenje sadnega drevja pisмено ali osebno v pisarno SVD v Franciskanski ulici št. 6 ali pa naj se prijavijo pri svojih podružnicah. Društvo bo poslalo usposobljenega obrezovalca, ki se bo izkazal s posebnim na njegovo ime se glasečim priporočilnim listom. Te obrezovalce društvo odnosi podružnice tudi nadzirajo. Obrezovalcev, katerih usposobljenosti in dela ne pozna, društvo ne more in ne bo priporočalo.

lju. Podobna poročila prihajajo tudi iz Sibirijske. Primanjkuje tudi goriva. Ponekod so morali znatno skrajšati porabo električnega toka.

* Žrtve hudih opeklin. Nemški listi so nedavno poročali o strašni smrti nekega otroka, ki je padel v škar. poln vrele masti. Zdal poročajo iz okolice Lipnice o smrti 3-letnega Janezka Krivca, ki se je v trenutku materine zaposlenosti prekucnil v škar vrele prašičje krme. Otroci se je tako opekeli, da so ga morali oddati v bolnišnico, kjer pa ne vedo, če ga bodo mogli ohraniti pri življenju. Oče ponesrečenega otroka se nahaja v vojnem ujetništvu nekje v Severni Ameriki. — Hude opekline je utrpela 17-letna kmečka hči Elizabeta Hurdakova iz okolice Stybinga. Nesla je iz hiše škar s prašičjo krmo, pri tem pa se je spotaknila ter se polila z vročo vsebino. Tudi ona je morala iskati zdravniške pomoči v bolnišnici.

* Dnevno sto žrtve kužnih bolezni. V Neaplju razsaja že dva meseca epidemija pegavca, ki se je razširila tudi v Salerno, Amalfiu, Sorrentu, Pompejih in Casertu. Bolezen pobira večinoma otroke. Povprečno umre na dan sto ljudi.

* Pred generalno stavko v južni Italiji. Italijanski list »Gazzette del Mezzogiorno« poroča, da se v južni Italiji širi stavkovo gibanje, katerega so organizirali železničarji, ki zahtevajo sto odstotkov povzračja svojih prejemkov. Stavka ima menda tudi politični značaj, kajti železničarji zahtevajo tudi odstop vlade maršala Badoglija.

* Velika vročina v Argentini. Iz Južne Amerike poročajo, da imajo tamkaj vročinski val. Toplomer kaže v senci 43 stopinj.

* Obšodbe v Firenci. Posebno vojaško sodišče v Firenci je izreklo zadnje dni več obsodb nad osebami, ki navzlic objavljenemu pozivu niso izročile orožja. Obsodbe se glasijo na 2 do 3 leta ječe ter na odvzem orožja.

* Nevarna igra z orožjem. Kljub ponovnim svarilom — pravijo nemški listi — se še vedno dogaja, da se otroci igrajo z najdenim orožjem. O dveh posebno žalostnih dogodkih poročajo iz Berlina: Štirje sinčki nekega podčastnika, ki je na bojišču, stari od 7 do 13 let, so našli na nekem kupu tuje ročne granate. Ko so jih doma preiskovali, je eksplozija dva sina ubila, dva pa nevarno ranila. Nekatere druge pa so trije šolarji vzeli ročno granato s seboj v tramvaj in se z njo igrali. Tudi ta je eksplozija. En šolar je onemogel na mestu mrtve, dva druga pa sta kmalu nato umrla za ranami v bolnišnici. Od potnikov v tramvaju so bili trije drasti in en 12-letnik laže ranjeni. Naj hujša dva dogodaka tudi starejšim v naših krajih v opomin, da poučijo svoje otroke!

Iz Ljubljane

u— Novi grbovi. Po dolgi in težki bolezni se je v 74. letu starosti poslovil od življenja posestnik in trgovec v Gornjem Logatcu g. Josip Rus. Za njim žaluje soproga Franja rojena Murinkova, sin inž. Jože hčerke Mica, Slava in Ruža ter drugo sorodstvo. Pogreb bo v torek ob 16. iz hiše žalosti v Gornjem Logatcu na domače pokopališče. — Preminila je vdo. a po komisariju zavarovalnice Dunav ga Marija Kuharjeva. Zapuška sinova Toneta in Janeza. K večnemu počitku bodo rajno spremili v torek ob 16. iz kapelice sv. Petra na Zalah na pokopališču k sv. Križu. — Umrla je soproga profesorja g. Anica Kropivnikova, po rodu Jezerškova. Na zadnji poti so jo spremili v ponedeljek dopoldne. — Družine Vončinovo, Prorazilovo in Komarjevo je zadel hud udar, ker jim je umrla njihova ljubljena mama. K večnemu počitku jo bodo spremili v torek ob 15. iz kapelice sv. Jakoba na Zalah na pokopališču k sv. Križu. — Po dolgi in mučni bolezni je umrla soproga orožniškega podpomočnika v pokolu ga. Franja Erkerjeva, rojena Mencinger. Za njo žaluje soprogo Ivan, sinova Julij in Janko ter drugo sorodstvo. Na zadnji poti bodo rajno spremili v torek ob 15. iz kapelice sv. Frančiška na Zalah k sv. Križu. — Pokojnik naj bo ohranjen blag spomin, užaločenim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

u— Poroka. V Kronbergu pri Gorici sta se poročila dne 9. jan. gđ. Dorica Majda Mergenthaler in g. Boris Zajec, not. pripr. Poročilo ju je ženinovo str. skladatelj g. Vinko Vodopivec ob spremljavi njegovih pesmi. Bilo srečno!

u— Prof. Andro Kulšič nam je sporočil iz Splita, da lepo pozdravlja vse svoje ljube prijatelje in znance, želeč jim mnogo sreče v novem letu. Njegovo težko zdravstveno stanje se žal ni izboljšalo.

Nova „DOBRA KNJIGA“

Roman DK za mesec januar bo izšel prihodnje dni. Bo to fantastična zgodba poleta na Luno:

J. Żulawski,

NA SREBRNI OBLI

Psihološko in idejno bogata zgodba opisuje doživljanje skupine ljudi, ki so se preselili z Zemlje na Luno, dramo ljubosumja med njimi, poskus ustanovitve novega človeštva na belem planetu in nepotešljivo hrepenenje po izgubljeni domovini — Zemlji.

u— Obveščamo vse trgovce, ki so podpisnemu odboru darovali oz. prodali v tem ali preteklem mesecu racionirano tekstilno blago, da se zglašajo v dnevih od 20. do 22. t. m. v naši pisarni, kjer bodo prejeli bon za odgovarjajočim številom točk. S seboj naj prinesejo potrdila, ki so jih izdali naši nabiralci; brez teh potrdil bonov s točkami ne bomo izdajali. Uradne ure v naši pisarni so vsak dan od 9. do 12. in od 15. do 18. — Odbor za božično obdarovanje ranjenih domobrancev in civilnih žrtv komunizma. Selenburgova ul. 6/II. Tel. 2458.

u— Učite se strojepisja! Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaj prične v torek 18. januarja. Največja moderna strojepisnica, raznovrstni stroji. Desetprstna metoda. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. Vpiše se lahko vsakdo. Posebej priporočljivo tudi visokošolcem in dijakom-injam. Vpisovanje dnevno. Učnina zmerna. Zahtevajte nov prospekt: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Dobrebranska 15.

u— Pijte žlikino čajno mešanico z Acitronom.

S štajerskega

Sestanek županov v Gornji Radgoni. Dne 11. januarja je bil v Gornji Radgoni sestanek županov iz radgonskega in ljubljanskega področja. Svetnik dr. Guggen-taller je županom posebno priporočal, naj se z vsjo ljubiznjo zavzamejo za priseljen-ce, ki so žrtve bombnih napadov. V zvezi s tem so prejeti župani vsa potrebna navodila.

Odkrivanje spodnjestajerskega gredarja. Desetnik Avgust Jurše iz Rogaske Slatine in grenadir Franc Frišek sta prešla odkrivanje z železnim križem 2. razreda.

Z Gorenjskega

Tovariški večer v Velikoven. Pred dnevi so imeli poštni namestenci v Velikoven tovariški večer v restavraciji Ver-ničnik. Po pozdravnem nagovoru so se vrstile recitacije in pevske točke, nastopili pa so tudi igralci z enodejanko vsele-ga značaja.

V Predvorju je bilo lani na stanovskem uradu zabeleženih 70 rojstev, 28 smrtnih primerov in trije mrtvoorojenčki.

Umrla so v Celovcu 3 letna hčerka namestnica Erika Deutschmannova, 86 letna vdova po trgovcu Ana Grosslova, 17 letna Ana Walpischeker in 6 letni sin carinskega tajnika Bernd Dönlitzer.

Smrt obdobja. Vlakovodja Gregor Cukart je pri premikanju vagonov na nekem kolodvoru v bližini Celovca prišel med obdobja, ki so ga tako stisnili, da je ostal na mestu mrtve.

Iz Trsta

Domača straža v Trstu. Tržaški podžu-pan Cesare Pagnini objavlja v tržaških li-stih oklice za pristop k meščanski straži.

Nemška ordska skupina v Trstu. V ne-dejlo je nastopila v Nemškem domu v Tr-stu nemška ordska skupina »Lustige Rein-fahrt«, ki se izjavlja veder glasbeni, plesni in pevski spored.

Smrtna kosa. V dnevi od 6. do 8. janu-erja so umrli v Trstu 65 letni Anton Hro-vat, 84 letni Leopold Benevol, 80 letna Te-rezija Zorzi, 62 letni Franc Bearzot, 73-letna Josipina Majnič, 67 letna Marija Pe-car, 8 letna Silvana Koropat, 46 letna Kristina Kolenc-Padovan, 16 letni Josip Kem-perle, 60 letna Marija Sedmak-Gunič, 59-letna Marija Letič, 70 letna Marija Mar-tinolič-Kozulič, 67 letni Kristofor Bozino-vič, 70 letna Franciška Tavcar vd. Stok, 83 letni Anton Cirmič, 87 letna Uršula Mavrič vdova Nardin, 61 letni Fricel Stan-čič, 70 letni Franc Vencei, 85 letna Fran-čiška Ušaj-Vovk, 70 letni Dominik Keber,

61 letna Marija Mahnič-Milkovič, 45 letni Almerik Šer in 71 letni Josip Grahonja.

Umetnostna razstava je bila otvorjena v soboto v razstavnih dvorani tržaške gale-rije. Svoje umetniške je razstavil slikar Vi-ljem Stracca.

Do smrti povežena. V tržaški bolnišnici je umrla 57 letna Antonija Jurman iz Inču-strijske ulice 20. Ko je prečkala cesto, jo je povozil avto. Obležala je s smrtnimi poš-kodbami po vsem telesu.

Ponesrečenel. 11letni Josip Hrovatin iz Černice je našel v bližini domačije neko bombo, na katero je vrgel kamen. Bomba je eksplozirala. nesrečni Hrovatin ima ran-jeno oko. 66letni paznik Josip Ventura iz ulice Vasari je padel s tramvaja in dobil več poškodb. Desnico si je zlomil pri ne-srečnem padcu med delom v obratu »Ilva« 46letni delavec Franc Godina. 20letna hčer-ka Ema je med prepričavo svojo 61letno mater Marijo Pobege tako udarila, da se je mati morala zateči v bolnišnico. Na ne-kem parniku je nastal pretep. Pri tem jo je izkupil 47letni kovač Franc Soldati. 18-letni Dominik Benečetti se je ponesrečil pri delu v obratu »Ilva«. Ponesrečenec in poškodbanci se zdravijo v tržaški bolniš-nici.

Narkotiziral uradnico, da jo je lahko okradel. Nenavaden doživljanj v Trstu je imela te dni 21letna G. C., stanujoča na Goldonijemem trgu v Trstu. Šla je, kakor običajno, na delo v trgovino s maslom v ulici Foscolo 5. Lastnica trgovine je An-tonija Rukavina, stanujoča v ulici Verone-se 4. Kmalu po prihodu v trgovino je zapel telefon. Oglasil se je neznavec, ki ji je na-ročil, naj opozori Rukavino, da počaka do-ma nekega ljubljanskega trgovca v zelo važni kupčijski zadevi. G. C. je takoj ob-vestila o tem svojo delodajalko. ki je ostala doma, da počaka ljubljanskega trgovca. V trgovino pa je kmalu za tem stopil okoli 30 let stari neznavec, ki se je predstavil kot uradni-k s pooblastilom, da pregleda blaga. Med pregledom je neznavec po-tenil robc iz žepa in ga pritisnil ob nos presenečene G. C., ki je obležala nezave-stna. Čez pol ure je stopil v trgovino nemeš-čerec trvdke, ki je našel G. C. nezavestno na tleh in je takoj obvestil o tem reševalce. Ugočivilo so, da se je onesvestila zaradi kloroforma. Zdravi se v bolnišnici. Izka-zalo se je, da je izginilo iz blagajne 200 lir. ki jih je odnesel neznavec.

Iz Gorice

Nagrade za goriske poljedelce. Poljedel-ci gorške pokrajine, ki so travnike spre-menili v njive ali izvršili kako drugo me-lioracijo, bodo tudi letos nagrajeni. Za te nagrade je določenih 100.000 lir. Tisti, ki želijo prejeti nagrado, pa morajo vloži-ti do 31. marca letos prošnje na kolkovanem papirju.

Smrt blvskega polkovnika. V Gorici je umrl upokojeni polkovnik b. vse avstroogr-ske vojske Evaldi pl. Looser-Rehfeld. Uča-ka je 79 let. Med svetovno vojno je bil polkovnik 27. polka gorskih strelcev s se-dežem v Ljubljani.

Uboj gostilničarja. Na dan 29. decem-bra je bil ubit gostilničar Bratina iz Lo-kavca pri A. dovsčini. Bratina je šel v što-maš po vino. čmrov grede pa je bil napad-en in ustreljen. Pokojniku je bilo 42 let ter je nekaj časa izvrševal posle občinske-ga tajnika v Ajdovščini.

Iz Idrije

Idrijski rudarji in vdove, ki več mesecev niso prejeli izplačanih pokojnin, so zljaj nekoliko potol ženi. Gorški prefekt grof Pace se je zavzel za idr. jake rudarje in našel primerno pot, da so upokojenci po več-mesečni čakalnici prišli do denarja, ki jim po zakonu pripada.

Idrija je dobila novega župana. Za no-vega idrijskega župana je bil imenovan upoko-teni rudniški uradnik Filip Vidic. Gos-pod Vidic je idrijski domačin in so se ga vsi Idričani razveselili.

Novi župni upravitelj v Idriji. Prejšnji dek n v Idriji Carletto je odšel iz Idrije, na njegovo mesto pa je prišel župni upra-vitelj Ludvik Likar. Mesto župnega upra-vitelja je bilo sicer ponudeno ledinstemu župniku Janku Žagarju, ki pa se je ponud-bi odpovedal.

Družinske dogodbe

važne in drobne, ter različne beležke za-pisujemo v Vodnikovo pratio, ki vse leto spremlja naše dejanje in nehanje. Zato naj nobena slovenska hiša ne ostane brez Vod-nikove pratio 1944! Letošnjih Vodnikovih knjg je nekaj še na razpolago, naklada pa bo kaj kmalu izčrpana! Zamudniki, sežite brž po letošnjih lepih in vrednih Vodnikovih knjigah!

stavlja pri posebnih kaznivih dejanjih, ki osvetlujejo z dokaj jasno lučjo tedanje za-sebno življenje, posebej se moralne odno-se med spoloma. nešeno reševanje sporov med poseamezniki in pod. Pisec karakteri-za nato pravdni postopek in sicer najprej pred mestnim sodnikom. nato pred nepri-stranskim sodiščem, označuje pravne le-ke prikazuje izvršni postopek in preha-ja knočo-o k zaključku. Po njegovih dognanjih je bilo mestno sodišče Metlike v ni-stvu ljudsko sodišče in tudi po svo-je razpravno pravno — slovensko. Pri odločanju je bil merodajno običajno, nepravno pravo. ki se je ohranilo v spomi-nu od roda do roda. Pisec navaja tudi končne sklepe, ki jih dajejo ti zapisniki glede gospodarskega značaja mesta, prav kakor glede njegovega izrazito slovenskega značaja in glede njegovih avtonomnih pravic, ki jih je Metlika trdila kot avtonomna.

V drugi razpravi obravnava dr. A. Svetina vinogorsko ljudsko pravo pod krupsko graščino v začetku 18. stoletja. Neobdelano gro divo za ta spis je našel v arhivu župnega urada v Črnomlju. V razpravi podaja po zgledu razprav pokojnega prof. dr. Metoda Delenca sliko pravnih razmer in slovenskega običajnega prava. Kronološko obsega na dano gradivo l. 1727 do 1738. Najprej prikazuje pisec vsebino zapisnikov in splošni pravni položaj, nato organizacijo in pristojnost gorskih zborov, zatem upravne zadeve, sodne zadeve (za-sebno stvarno pravo, rodbinsko in dedno pravo, običajsko in odškodninsko pravo, k. z. z. pravo) in pravni postopek. Tudi ti zapisniki potrjujejo, da je sloven-ska vas še dolgo ohranila svoje lastno pravno mnenje in da se je podedsko ljud-stvo bojevalo za obstoj ljudskih sodišč, ka-kor so bila uzkonjena v gorskih bukvah. Ob koncu se pisec zavzema za to, da bi se znanstveno izkoristili urbarji in listine, ki so še pri naših okrajnih sodiščih in ki ni-

Iz Hrvatske

Poglavnik došmrtni državni poglavar. Ob priliki nvoletnega sprejema je imel pred-sednik hrvatskega ministrskega sveta Mandić nagovor, v katerem je poudaril zlasti važnost priključitve Dalmacije k hrvatski državi. Glede na zasluge, ki si jih je ob tej priliki stekel za hrvatski na-rod dr. Ante Pavelić, je dejal dr. Mandić, bo ostal Poglavnik došmrtni državni po-glavar hrvatske države.

Titov sedež osvobojen. »Novo Vreme« poroča o osvoboditvi severozapadnega bo-senskega mesta Jajca ob gornjem toku reke Vrbas, ki je bilo sedež štaba komu-nističnega voditelja Tita.

Beleznica

KOLEDAR

Torek, 18. januarja: Sv. Petra stol, Priska.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matice: Lažnivi kljukce.
Kino Sloga: Kogar bogovi ljubijo.
Kino Union: Priključilni svet.

DEZURNE LEKARNE

Daneš: Dr. Piccoli, Dunajska cesta 6, Hočevar, Celovška cesta 62, Garts, Mo-ste — Zaloška cesta 47.

ZATEMNITEV

je strogo obvezna od 17. do 6.30 ure!

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 18. januarja, ob 16.30: Robinson ne sme umreti. Red B.
Sreda, 19. jan., ob 16.30: Robinson ne sme umreti. Red Sreda.

* »Robinson ne sme umreti« je naslov Forsterjeve tridejanske igre, katere pred-stava bo danes za red B. To delo ima vzgojno jedro in je namenjeno odraslim mladini. Zgodba se suče okrog rokopiša Defoejeve knjige »Robinson Crusoe« in njenega učinka na mladino. V glavnih vlo-gah: Gregorin, VI. Skrbnišek, Drenovec, Rakarjeva, Levvarjeva, Bitenc, Verdonik, Gorinšek, Kraljeva, Nakerst, Nablocka i. dr. Režiser: prof. Sest.

OPERA

Torek, 18. januarja, ob 16: Prodana neveš-ta, Red A.
Sreda, 19. januarja, ob 16: Mrtve oči. Premiera. Red Prvi.

* B. Smetana: »Prodana nevešta«. Komi-čna opera v treh dejanjih. Peli bodo: Janko, Poličeva, Poljanarjeva, Dolničar, Golobova, Banovec, Slanovec k. g. Lupša, Jelnikar, Barbičeva in Marek. Dirigent: D. Zebre. Režiser: C. Debevec. Koreo-graf: ing. P. Golovin.

D'Albertova opera »Mrtve oči« v delo-ma novi zasedbi. Ta opera, ki je bila že lani na sporedu in je dosegla velik uspeh, pride tudi letos na vrsto. Glavno žensko vlogo bo pela kakor lani Hejbalova, Arce-zija letos pravi Janko, Galbo prav tak-prvi — Dolničar, Arčino — Poljanarje-va, Magdalena — Golobova, Ktesifarija — M. Sanci, pastirja — Banovec, pastirčka — Barbičeva (prvič), Rebeko — Poličeva, Ruto — Španova (prvič), Estero — Ram-šakova, Soro — Urbančiča (prvič). Dirigen-t: S. Hubad. Režiser: C. Debevec. Na-črti za kostume: J. Vilfanova.

Abonente reda Prvega in redov A in B opozarjamo na spremembo repertoarja za danes, v torek. V Drami bodo igrali danes za red B »Robinson«, v Operi pa za red A »Prodano nevešto«, Red Prvi pa bo imel v sredo v Operi premiero D'Albertove ope-re »Mrtve oči«.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje

RADIO LJUBLJANA

TOREK, 18. JANUARJA

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10—8.00: Jutranji pozdrav: vmes od 7.30—7.40 poročila v slovenščini. 12.00—12.30: Opoldanski kon-cert. 12.30—12.45: Poročila v nemščini in slo-venščini. 12.45—14.00: Koncert glasbe za raz-vedrilo; igra radijski orkester, vodi dirigent D. M. Sijancec. 14.00—14.10: Poročila v nem-ščini. 14.10—15.00: Za vsakega nekaj. 17.00 do 17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15 do 17.45: Popoldanski koncert. 17.45—18.00: Zdravniška ura. 19.00—19.30: Slovenska ljud-ska oddaja. 19.30—19.45: Poročila v slovenšči-ni. Navoeden spored za naslednji dan. 19.45 do 20.00: Mala glasbena medijra. 20.00—20.10: Poročila v nemščini. 20.10—22.00: Za vsakega nekaj. 21.40—22.00: Plošče. 22.00—22.10: Po-ročila v nemščini. 22.10—22.30: Glasba za lahko noč.

Kultura

Dr. Anton Svetina, Metlika

Kot prvo knjigo z letnico 1944 smo pre-jeli v samozaložbi izšli, 152 strani obse-gajoči spis dr. Antona Svetine: Metli-ka. Dve razpravi iz pravne zgodovine me-sta in okolice. Pisec teh zgodovinskih zna-števih razprav je uspešno odkril v metli-škem mestnem arhivu foliant zapisnikov mestnega sodišča v Metliki. Vsebinska 510 strani obsegaajočega folianta prikazuje pravne razmere mesta Metlike v letih 1706 do 1744 ter daje tako dokaj natančno si-ko gospodarskega, socialnega ter javno in zasebno-pravnega udeleževanja njenih prebivalcev v tej dobi. Drugo knjigo je pi-sec našel v arhivu mestnega županstva v Črnomlju. Tudi v nji so ohranjeni zapi-sniki mestnega sodišča Metlike. Mnogo nje-jnih listov je iztrganih. Kronološko sega od novembra 1783 do julija 1785.

Ta dva še neizrabljena zgodovinska vita sta dala dr. Svetini gradivo za zanimiv prispevek ne le v lokalno socialno in go-spodarsko zgodovino, marveč posebej še v pravno zgodovino slovenskega ljudstva in v stanje našega sodstva v osemnajstem stoletju. Pisec je razpoložljivo gradivo me-todično obdelal in kot pravnik smotno iz-rebil vse, kar je v njem zanimivega s pravno-zgodovinske strani. Pri tem pa so omenjeni tudi drugi, posebej še gospodar-ski in kulturni podatki, ki jih je pisec do-bil iz teh sodnih dokumentov.

V začetku prve razprave je pisec v širo-kih obrih začrtal splošni zgodovinski raz-voj Metlike. Mesto je dobilo ime po staro-slovenski besedi »metel«, kar pomeni me-sti ali snežiti, to pa zato, ker je od jugo-zahodne strani izpostavljeno vremenskim neprilikam. Prvotno se je tako imenovali tisti del pokrajine, kjer je stala graščina.

meštem ko je naselje dobilo ime Novi trg pri Metliki, cerkev in fara pa se je imeno-vala »Pri treh farah« v Rosinici. Metlika je kot obsejno mesto proti Hrvatski imela velik pomen v zgodovini vojvodine Kranjske in Slovenske marke; do 18. stoletja je bila glavno mesto Bele Krajine. Začetek metliške župnije je treba postaviti v dobo pokristjanjenja Slovencev, t. j. v 9. stolet-je. Pisec nato opisuje usodo Bele Krajine, ki je do sreda 12. stol. spadala politično pod Hrvatsko, nato je bila last gospodo-višnjegorskih, zatem rodbine Andeških. V 13. stoletju je nekaj časa z ostalo Kranjsko vred pripadala češkemu kralju Premislu Otokarju II., nakar so jo dobili grofje gorjski. Le-ti so najbrž ustanovili Metliško marko, bržčas iz vojaške potrebe ker leži Metlika ob meji proti Hrvatski. Metliška marka je ostala tudi pod nastopom Habsburžanov državopolitično last gorjskih grofov. Šele pozneje je jo dobila vla-darska rodbina, pod katero so jo — doku-mentarno je ugotovljeno: vse do l. 1789 — smatrali za Kranjski inkorporirano oblast. Prva ohranjena listina o mestnih pravicah Metlike poteka iz l. 1365. Pisec beleži v nadaljnjem vse pomembnejše spremembe in dogodke v usodi tega mesta, turške na-pade, reformacije in protireformacije, ku-gro, požare in pod. Nato obravnava vire privilegijev in avtonomne ustave mesta Metlike, s čimer se že tesno približa prav-ne-mu značaju svoje zgodovinske razprave. Tu je posebno zanimiv odstavek o volitvi mestnega

